

tatum est, Moniales profitendo se remittunt ad approbationem Ecclesie, quæ est cum hoc, ut sint capaces possidendi in communi, ut ostensum est, quod non habetur de voto castitatis privato, scilicet quod approbetur ab Ecclesia, cum capacitate contrahendi matrimonium, deinde quia hoc haberet locum in particulari, capacitas autem est possidendi bona in communi &c.

183 Ad sextum tandem dicitur, quod in d. c. 1. Trid. imponitur, ut fervetur regula, quam sunt professæ adde, & modo quo sunt professæ, quæ est cum prædicta capacitate habendi, & possidendi bona in communi, ut toties conclusum est.

184 Valida ergo sunt omnia legata Monialibus Capucinis relicta, vel sint unica præ-

statione, vel pluribus limitato tempore, vel annua, & perpetua, vel in stabilibus consistentia, & implenda, quare non debent, nec possunt hæredes negligere solutionem hujusmodi legatorum; alias cogendi sunt per viam Juris.

185 Addas etiam, quæ notantur apud Suarez. de relig. tom. 4. tract. 9. lib. 1. c. 12. nu. 1. nempe, quod Innoc. III. dispensavit cum Monialibus Sanctæ Claræ, non præcipiendo, sed permittendo, ut possint possidere bona in communi.

186 Urbanus V. omnino voluit eas habere bona in communi.

187 Pius V. Gregorius XIII. mandarunt omnibus modis hujusmodi Monialibus provideri, ita ut si indigeant Prælatorum providentia eis consulat.

Articuli de Negligentiis Judicum.

S U M M A R I A.

1 Negligentia Judicis in administranda Iustitia culpabilis, & punibilis est.

2 Judex tenetur de dolo, culpa lata, & culpa levi; non tamen levissima.

3 Judex negligens facere, quæ sibi incumbunt ex officio, præsumitur in dolo, in omittendo.

4 Quod habet locum post admonitionem.

5 Et est interpellandus dum sedet pro tribunali.

6 Ex pluribus capitibus Judex sit negligens, ut non ressedendo in loco officii, non sedendo pro tribunali tempore debito, non tenendo ministros necessarios pro administranda Iustitia, si non studeat, si peritorum consilia non audiat, & similia.

7 Quod idem militat in assessore, & Arbitro, num. 8.

9 Judex negligens partium allegationes tenetur in Syndicatu.

10 Negligens est si diutius differat causæ expeditionem.

11 Judex negligens delinquit in Deum, in principem, & in partem, & num. 12, & tenetur parti ad damna.

13 Nisi dilatio cause sit à multitudine causarum, vel ex defectu partium, num. 14. Vel infirmitate detentus, num. 15. Vel propter Judicis mutationem, num. 16.

17 Si superveniant nova Jura Actori, dilatio non imputatur Judici.

18 Neque si pars non deposuit salarium apud Notarium.

19 Judicis negligentia dum cadit sub Syndicatu, non tamen de scrupulosa negligentia inquiritur, & num. 20.

21 Convenit autem considerare tempus dilationis, ut in causis Ecclesiasticis biennium, ut ex Concilio Trid. taxatum est.

22 Quod fuit taxatum in odium negligentie Judicis Ecclesiastici, non verò si ex alia causa contingat dilatio.

23 In causis non Ecclesiasticis civilibus taxatum est triennium, criminalibus biennium, vel si ex Statuto non sit taxatum tempus, tenetur quam primum potest causam expedire, num. 24.

25 Elapso tamen termino Volentibus partibus ulterius procedere, acta tenent, maxime de Jure Canonico, si tamen velent possent appellare, num. 26.

27 Ob negligentiam Episcopi causa devolvitur ad Archiepiscopum.

28 Limita si proveniat ex defectu partium, quæ in termino non compleverunt processum.

29 Vel dilatio proveniat ex multitudine causarum, vel quia non sufficienter constat de Iustitia causæ, vel Judex non fuit interpellatus, num. 30, & 31.

32 Quia non præsumitur dilatio stare per Judicem.

33 Et prædicta interpellatio debet fieri iudice pro tribunali sedente.

34 Quoties terminus non est in Jure præfixus, debet per superiorem statui antequam devolvat, aliter Judex etiam Ecclesiasticus non sit negligens.

35 Judex non est negligens denegando audientiam nolenti parere præcepto, aut facere quæ de jure tenetur.

36 Aliqui requirunt tres interpellationes ad effectum, ut Judex fiat negligens in differenda causæ expeditione.

37 Pater huic sententiæ, tex. in c. de suppl. negl. Prælat.

38 Quæ interpellationes non Unica die, sed distinctis diebus sunt faciende.

39 Quod limitant in casu quo petantur Apostoli.

40 Vel si Judex primo requisitus expresse denegaret Iustitiam facere.

41 Statutum Ferrarie concordat, dum disponit, instantiam perire, post quam pars ter insteterit pro causæ expeditione.

42 Altera sententia tenet Unicam sufficere petitionem.

43 Quæ sententia secundum diversitatem casuum habent locum juxta notata parte prima.

44 Quo verò ad forum conscientie, sine ulla Interpellatione Judex est negligens, quotiescumque per eum fiat, quin causa terminetur.

45 Judex an teneatur supplere tam de Jure, quam de facto, & non supplendo sit negligens.

46 Videretur non teneri, quia non supplendo, non denegat Iustitiam, tum quia non tenetur impertiri officium suum non petenti, sed secundum allegata, & probata judicare, n. 47. 48. 49.

50 Tenetur Judex supplere de Jure.

51 Non sic tenetur supplere de facto.

52 In pluribus tamen casibus tenetur etiam supplere in facto, remissive.

53 Primo, favore publicæ Utilitatis.

54 Secundo, favore causæ piæ.

55 Tertio, in causis matrimonialibus, & beneficiaribus.

56 Quarto, ubi ageretur de periculo animarum.

57 Quinto, in causis miserabilium personarum.

58 Sexto, in causa dotis.

59 Septimo, in iis quæ resultant ex actis, licet non distincte considerata à partibus.

60 Octavo, Vel de iis quæ non resultant ex actis saltem inquirendo, & deputando.

61 Nono, ubi concerneret honorem Judicis, defendendo sententiam suam.

62 Decimo, ubi pars esset absens.

63 Undecimo, In iis quæ de novo emergunt post litem contestatam.

64 Duodecimo, in causa criminali potissimum tenetur, maxime ad favorem rei.

65 Potest ex eo repellere ex officio testem inhabilem, aut accusatorem.

66 Quando supplet, semper intellige ad habendam veritatem.

67 Si accusator per collusionem desistit, tunc Judex supplet ex officio in causa criminali.

68 Si Judex in conscientia novit veritatem esse in contrarium ad acta, & probata, debet eam supplere, ut de veritate constet, & potius deponere officium Judicis, quam Innocentem condemnare.

69 Et in criminalibus de pluribus aliis supplere tenetur Judex.

70 Supplet ubi proceditur sola facti Veritate inspecta.

71 Ita in causis fiscalibus.

72 Supplet in datione, vel remotione Tutoris.

73 In contractibus minorum, & pupillorum in quibus interponit decretum, & num. 77.

74 In causis fidei Inquisitor tenetur supplere.

75 Potest ex Officio Illegitimum procuratorem repellere.

76 In prædictis aliisque casibus Judex non solum potest, sed tenetur supplere, alioquin negligens est.

77 In interpositione decreti in contractibus minorum ex nimia temporis brevitate oritur præsumptio negligentie, licet notarius scriberet Visi videndis &c., num. 78.

79 Non solet tamen de nullitate decreti haberi questio, nisi sequatur enormissima læsio.

80 Quæ præsumptio cessat, si interveniunt presentes consanguinei, quorum consilio fiat contractus.

81 Quod intellige pro foro externo, qui nititur præsumptionibus, non verò pro foro conscientie, qui nititur veritati.

82 Judex nihil respondens parti instanti, negligens dicitur.

83 Judex negligens vindicatore violatores sepulcrorum punitur.

84 Si negligat cogere partes ad servanda pacta, facit litem suam.

85 Negligente Judice laico, potest Clericus trahere laicum ad Judicem Ecclesiasticum.

86 Si Judex fuit negligens in examine testium, poterunt iterum examinari, etiam publico processu.

87 Si Judex negligat respondere pro Apostolis, & velit ulterius procedere, processus est nullus.

88 Judice negligente confirmare tutorem, ad huc tutor administrat.

- 89 Qui potuit causam expedire, & dimisit expediendam successori, tenetur, ac si male expedisset.
- 90 Negligens exequi citationem ab alio Iudice transmissam, facit litem suam.
- 91 Negligens condemnare victum in expensis, quando iustitia exposcit, tenetur de suo.
- 92 In Criminalibus Iudex negligens graviter culpatur, ut si non vindicet crimen privati carceris, incidit in crimen lese majestatis.
- 93 Negligens punire hæreticos, condemnatur in decem libris auri, & censetur hæreticorum fautor.
- 94 Negligens punire corruptores monialium, privatur officio.
- 95 Negligens punire violatorem pacis, tenetur ad damna.
- 96 Violans juramentum de non accipiendis muneribus, incidit in crimen publicum.
- 97 Negligens punire sceleratos, poena illis debita meretur puniri.
- 98 Ita si negligat accipere querellas, & procedere contra accusatos, vel non faciat restituere furto sublata, num. 99.
- 100 Si pars possit adire alium iudicem diligentem, debet sibi imputare, si iudicem negligentem scienter elegit.
- 101 Non appellando operatur favore partis, non iudicis.
- 102 Tunc negligentia imputatur Iudici, quando perit jus parti, secundum aliam sententiam.
- 103 Examinatur tex. in l. 4. §. si tam Vicinum ff. de damno infecto.
- 104 In plures poenas incurrit Iudex negligens.
- 105 Prima, in negligentia gravi privatur officio, si non sit perpetuus, si vero perpetuus datur ei coadiutor; nisi semel tantum fuisset negligens, num. 106.
- 107 Secunda poena, est quod amittit salarium.
- 108 Tertia, quia venit puniendus poena, qua debuisse puniri delinquens.
- 109 Quarta poena, quod causa devolvat ad Superiorem, vel superior potest causam sibi avocare, num. 110.
- 111 Iudex negligens tenetur resarcire damna partis.
- 112 Si dedit tutorem non idoneum tenetur ad damna in subsidium.
- 113 Non puniens facientes Monopolia, punitur poena 50. librarum auri.
- 114 Negligens humiliores subditos liberare ab op-

- pressoribus, tenetur reparare damna, & n. 115.
- 116 Et casu quo Iudex inferior nequeat, debet referre ad Superiorem, qui oppressos sublevet.
- 117 Quando Iudex faciat litem suam, & quid hoc importet.
- 118 Non tenetur resarcire fisco poenam, quam ille lucratus esset, si Iudex diligenter iudicasset.
- 119 Iudex negligens dolose administrare Iustitiam, tunc tenetur ex maleficio.
- 120 Ubi poena non est in Jure determinata, imponitur arbitrio Iudicis.
- 121 In quibusdam casibus recensitis poena est capitalis.
- 122 In quibusdam est pecuniaria.
- 123 Possunt etiam excommunicari in quibusdam casibus.
- 124 Iudex in dubio facti non iudicans, non est negligens, sed potest Reum absolovere, nu. 125.
- 126 In dubio Juris, factis debitis diligentibus Iudicat favore rei.
- 127 Multoties datur Iudex negligens, permissente Deo, in poenam peccatorum populi, non tamen ex eo Iudex excusatur, num. 128.
- 129 Iudex Laicus non supplet negligentiam Iudicis Ecclesiastici, & negligens remittere Clericum captum ad suum Episcopum, tenetur remittere postea propriis expensis.
- 130 In casu preventionis Iudex preventus supplet preventientis negligentiam.
- 131 Hodie Iudices non syndicantur de culpa levi, & levissima.
- 132 Appellans deberetur jurare se non dolo, neque calumnia appellare, sed Iudices id neglexerunt.
- 133 Tenetur Iudex respondere pro apostolis in termino à jure Statuto, alias est negligens.
- 134 Nemo potest habere privatos carceres.
- 135 An liceat dare munera Iudici negligenti, ut justam pronuntiet sententiam, & ad redimendam vexationem iniustam, num. 136.
- 137 Si ob negligentiam Iudicis carceratus moriatur, qua poena Iudex puniatur.
- 138 Cognitionem cause violatæ Gabelle, salis esse dividendam inter D. Assessorem Iudicem delegatum Gabelle, & D. Locumtenentem ad Criminalia discutitur, & obiectis satisfit.
- 139 Continentia cause potest dividi si deficiat Jurisdictione in uno Iudice.

ARTICULUS XXII.

De Negligentia Iudicum.

DE Negligentia Iudicum aliqua strictissime tangit, Gomez. ad reg. Cancel. de Trienniali possessore quest. 28 Vers. in primis igitur fol. mibi 214. Iudicum autem negligentia in administranda iustitia culpabilis, & punibilis est, quia quando aliquid incumbit ratione officii, paria sunt facere non facienda, & non facere facienda, ut in Tutore, & Curatore, tex. est in l. 1. in princip. ff. de tutor. & curat., facit tex. in l. si quis in conscribendo in fine, & in l. si quos Iudices C. de off. pref. praetor. orient. l. mancipia C. de serv. fug., & alibi plures. Anedens tract. de Syndicatu num. 69., & seqq. licet Castill. decis. Regni Siciliae 162. num. 34. vol. 2., dixerit, quod ex universali consuetudine officiales perpetui non inquiruntur de negligentibus, & omissionibus, ubi n. 17., quod si Iudices aliquando fuerint inquisiti de neglectis, & omissionibus, semper tamen fuerint absoluti, verum ex allegatis per Carenam resolut. forens. 9. num. 17., id intelligitur si negligentia fuerint sine dolo, nec dolo proxime; Sicque posse habere locum in Iudicibus, qui mundas habent manus, & quorum negligentia potius ex multiplicitate causarum, & agendorum, quam ex voluntate suboritur.

2 Tenentur autem Iudices de dolo, culpa lata, & culpa levi, eo quia cum electio, & assumptio Iudicum, sit contractus gratia utriusque celebratus, id est gratia populi, seu eligentium, ut administrarent iustitiam Reipublicæ, & omnibus subditis, gratia vero Iudicum propter salarium, & honorem, quod inde consequi debent, quando autem contractus celebratus est gratia utriusque, tunc tenetur de dolo, culpa lata, & culpa levi, l. si ut certo §. nunc videndum ff. commoda; non tenetur autem de negligentia levissima, nisi promitterent se diligentissimos futuros, forte ut praelationem, vel majus stipendium consequantur. Lessius de Justit. & jur. lib. 2. c. 7. dub. 7. num. 32.

De hac ergo Iudicum Negligentia in presenti articulo plura sunt inquirenda, sed

in omnes casus, in quibus Iudices possunt negligentia notam incurrere, exacte referre, & examinare laboriosum semper existimavi, quapropter aliqua tum in genere, tum in particulari de Iudicum negligentia recensere, quæ vero fuerint omissa, diligens, & studiosior lector suplebit.

3 Præmittendum est autem, quod Iudex negligens facere, quod sibi incumbit ratione officii, præsumitur esse in dolo, l. dolo est ff. mandati; Petrus Barbosa in l. si filius famul. num. 6. ff. de Judi., ubi quod dolo est in omittendo. Gramatic. cons. 54. num. 9., nam negligentia in Iudice est lata culpa, & sic dolo præsumptus, ut notavit Paris de Puteo de Sind. V. negligentia c. 1. num. 15., quia absque sententia, damnum infert l. lectos cum l. sequenti ff. de pericul., & comod. rei empt.; Negligentia enim, & contemptus æquiparantur, Lucas de Penna in l. ne diutius num. 5. C. de numerariis lib. 12., & in l. si quis num. 8. C. de naufrag. lib. 11. ubi num. 18. limitat id verum, post admonitionem, tunc enim negligentia aggravatur quantum ad culpam, & quantum ad poenam c. indigni 12. q. 2.; hinc est, quod Iudex, si ex simplici negligentia absque dolo, non observat statutum, quod juravit observare, non incurrit perjurium, neque perjurii poenam, ad quæ requiritur dolo, Anedens de Synd. num. 185. in vol. 6. tractatum.

5 Deinde, ut Iudex constituatur in mora, & negligentia culpabilis, debet interpellari dum sedet pro tribunali, ad tradita per Baverium de mora p. 1. num. 14., & p. 3. nu. 7. ad finem Fusc. Vers. negligentia concl. 32. num. 10., & concl. 33. num. 7., Salgad. de protect. Regia p. 2. c. 1. num. 196., & p. 3. cap. 13. num. 70., Farinac. q. III. num. 429., Castald. in tract. de Syndicatu q. 122. num. 68.

6 Ex pluribus capitibus potest Iudex negligentia notam incurrere, & quidem 1. non faciendo continuam residentiam in loco officii, & sedere Statutis horis in suo tribunali, ut sic possit quilibet de populo ad eum confugere, & ejus officium implora-